

Elk type vloer heeft specifieke aandachtspunten voor klauwgezondheid

Vlak, met grip, schoon en droog

Of het nu een roostervloer, een dichte vloer, met of zonder schuif, weidegang of een vrijloopstal is; ieder houderijsysteem kent klauwproblemen en iedere koe heeft klauwverzorging nodig. De kunst is de aangroei en slijtage van de klauwen met bekappen in balans te brengen en ervoor te zorgen dat koeien twaalf tot veertien uur per dag liggen. 'Zo spaar je klauwen.'

tekst **Alice Booij**

Voeding, huisvesting en bekappen, dat zijn de drie thema's waar het bij klauwgezondheid om draait. Wanneer dit allemaal in orde is, dan kan de koe eigenlijk op elke ondergrond goed functioneren, zo luidt de mening van klauwspecialisten. 'Ook op roostervloeren', zegt Pieter Kloosterman, klauwspecialist bij PTC+. 'Koeien met een voldoende dikke klauw lopen als het ware op klompen over de sleuven. Dat merken ze niet, tenzij de spleten te breed zijn of de zolen te dun.'

Zachte ondergrond is rubber
Wat wil de klauw het liefste aan ondergrond? Kloosterman denkt dat die vooral zacht zou moeten zijn. 'Je ziet het aan koeien die op rubber lo-

pen, ze hebben meer grip, voelen zich prettiger en zekerder in hun lopen. Mits het rubber niet glad is, anders glijden ze uit. Voordeel van rubber is wel dat ze zacht vallen.'

Een nadeel zit er volgens de klauwbekapper ook aan een rubberen ondergrond. 'De klauwen slijten niet, maar groeien wel.' Dat betekent vaker bekappen. 'Dat is vooral in het begin zo, dan zul je echt twee tot drie keer per jaar de klauwen moeten onderhouden. Met name de buitenwand groeit hard, waardoor de zool hol wordt. In een natuurlijke situatie zou die wand afbreken, maar voordat dat gebeurt, staan de koeien alweer in de klauwbekapbox.'

Met name als de koeien jaarrond binnen lopen is dat extra onderhoud bij rubbervloeren te merken. 'Maar de groei van de

Als voeding, huisvesting en bekappen in orde zijn, dan kunnen koeien ook op roostervloeren goed functioneren

Veehouders onderschatten kauwproblemen

Vraag een veehouder naar het percentage klauwproblemen in de stal en hij zal het over het algemeen te laag inschatten, zo blijkt uit de quickscan die het project 'Grip op klauwen' onder 111 veehouders verdeeld over heel Nederland heeft gehouden.

Uit de enquête bleek dat op 41 procent van de bedrijven klauwgezondheid, samen met uiergezondheid, als belangrijkste probleem wordt gezien. Proble-

men rond afkalven en vruchtbaarheid scoorden 12 en 11 procent.

Over het algemeen schatten de veehouders het percentage kreupel dieren op 20 procent, zo'n 10 procent lager dan het landelijk gemiddelde van 30 procent. Mortellaro en soolzweren kwamen met 70 procent het meest voor op het bedrijf, gevolgd door tussenklauwontsteking en wittelijndefect met 40 procent.

Ongeveer 40 procent van de geënquêteerden behandelt de klauwen altijd zelf, de helft doet het soms zelf en laat soms de klauwverzorgers komen en 10 procent laat het helemaal aan de klauwverzorgers over. De helft laat de koppelbehandeling uitvoeren door de klauwverzorgers, meestal twee keer per jaar. Van de veehouders gebruikt 60 procent een voetbad, 10 procent een alternatief en 30 procent geen van beide.

klauwen neemt af naarmate de koeien langer op rubber lopen.'

De rubberen vloer zorgt voor discussie; zo zijn er ook veehouders die de zachte ondergrond weer uit de stal halen. Klauwspecialist Lucas Talsma van Agri-firm geeft aan dat rubber niet nodig is. 'Is de basis goed voor elkaar, dat wil zeggen opfok, fokkerij en voeding, dan moet de koe zich ook zonder rubber kunnen redden.'

Een uitzondering hierop heeft hij wel. 'Liggen er in de looplijnen randen of an-

dere obstakels, dan beschermt rubber de klauw. Denk aan korte draaipunten bij de melkstal of andere plekken waar koeien in competitie komen met elkaar, zoals bij de ingang van de melkstal of de uitloop naar buiten. Er is ook competitie bij te weinig vreetplaatsen in combinatie met zomerstalvoeren of het voeren van smakelijke bijproducten. Op die plaatsen zorgt rubber voor een goede bescherming van de klauw.'

En hoe zit het met de klauwgezondheid in de veel geroemde weiden? 'Weide-

grond lijkt heel zacht en dus mooi en prettig voor koe en klauw,' geeft Kloosterman aan, 'maar een weide kan de ene dag droog en hard zijn en de volgende dag nat en zacht. Klauwen drogen uit, witten lijnen scheuren in en bij vocht kunnen zich juist bacteriën ontwikkelen.'

Ook al is de grond nooit zo hard als beton, weiden is niet altijd beter voor klauwen. 'Eigenlijk kun je alleen op zandgrond met de klauwen gemakkelijk en veel weiden.'

Klauwspecialist Pieter Kloosterman: 'Per maand 5 millimeter groei'

De slijtage van de klauw bepaalt de groei, geeft Pieter Kloosterman van PTC+ aan. 'En daar moet je met bekappen rekening mee houden. Een normale klauw groeit vijf millimeter per maand, maar dat slijt hij normaal ook.' Het betekent in praktijk dat de binnenklauw op lengte blijft, maar de buitenklauw groeit. 'Die buitenklauw heeft dan onderhoud nodig en bepaalt ook de frequentie van bekappen.'

Wat de klauwspecialist echter ook tegenkomt, is slijtage die groter is dan de groei van de klauw. 'Dan blijven er heel dunne zolen over, daar worden koeien heel gevoelig en kreupel van, op elk vloertype.' Ook voeding noemt Kloosterman als aandachtspunt. 'Een goede hoornvorming komt uit de voeding. Zorg voor zo min mogelijk rantsoenwisselingen en een positieve energiebalans.'

Met de komst van wetgeving rondom emissiearme vloersystemen kijken steeds meer veehouders, afhankelijk van hun provincie, verplicht of toekomstgericht naar dichte vloeren. Talsma heeft wel de indruk dat koeien de voorkeur geven aan een dichte vloer. 'Die geeft een meer gelijkwaardige belasting voor de klauw.' Kloosterman ziet juist dat koeien op een dichte vloer zenuwachtiger zijn bij het lopen. 'Ik ben geen voorstander van dichte vloeren. Koeien zijn bang om uit te glijden. Ze maken korte stappen en rollen hun klauw niet goed af. Dat doen ze op een goede roostervloer wel.'

Dicht: minder hygiënisch

Ook Talsma ervaart nadelen van de dichte vloeren. 'Ze zijn minder hygiënisch dan bijvoorbeeld roostervloeren. Infectieuze aandoeningen bij de klauwen nemen toe, omdat de vloer natter is en de klauwen zachter en smeriger worden.' Kloosterman onderschrijft dit. 'Je hebt meer last van stinkpoot en mortellaro omdat de in-

fectiedruk hoger is.' Mestschuiven doen hier weinig aan. 'Die staan ook weleens stil en dan staan de koeien al gauw in een paar centimeter mest.' Bedrijven die druk bezig zijn om de dichte vloeren te innoveren naar emissiearme systemen, zijn zich heel bewust van de ervaringen. 'In eerste instantie zijn die vlakke vloeren ontwikkeld om vloeren diervriendelijk te maken. Daarna is pas de emissiearme werking van deze vlakke vloeren ontdekt', geeft Ralf van de Ven van Swaans Beton aan. 'De sleuenvloeren van vroeger waren glad en zorgden voor veel klauwbeschadigingen, daar heeft de dichte vloer geen goede naam mee gekregen.' In de verdere ontwikkeling van emissiearme vloeren zorgen producenten voor meer profiel. 'Hoe meer profiel, hoe meer grip koeien hebben. Dichte vloeren hoeven niet meer glad te zijn. Toch zijn er nog steeds veel dichte vloeren die wel glad zijn', aldus Van de Ven. Ook is er steeds meer aandacht voor het versmeren van de mest over de vloer. De ronde vorm van de gierafvoergootjes zorgt ervoor dat de gier vanzelf loslaat

bij warm weer. Hierdoor krijgt de mest geen kans laag over laag te versmeren door de mestschuif. De gier wordt daarvoor effectief afgevoerd en de vloer blijft klauwvriendelijk. Daarbij geeft Van de Ven aan dat de urine makkelijk wordt afgevoerd door de aflopende giergroeven. 'Je wilt op de vlakke vloer wel zo veel mogelijk droog werken, om het hygiënisch te houden.' Van de Ven denkt dat het loopgedrag van de koeien op dichte vloeren beter is. 'Koeien lopen prettiger op een vlakke vloer. Bij roosters is er toch op de randen van de spleten meer drukbelasting op de klauwen.' Zoveel mensen, zoveel meningen. Eén ding is wel zeker: koeien die liggen, belasten hun klauwen het minst. Minimaal twaalf tot veertien uur per dag zouden koeien moeten liggen. 'Die zeventien kilo op vier benen mogen eigenlijk niet langer dan tweeënhalve uur per dag gedwongen staan', geeft Kloosterman aan. 'Dat is wel iets om rekening mee te houden als je koeien in een wachtruimte zet.' In het project Grip op klauwen (zie kader

Klauwspecialist Lucas Talsma: 'Voorkom overbekappen'

Het bekappen van de koeienklauw betekent tegenwoordig zo min mogelijk snijden, geeft Agrifirm-klauwenspecialist Lucas Talsma aan. 'Vroeger was de koeienpoot krom en de klauw plat. De huidige hf-koe heeft eerder een (te) steile beenstand, daar horen ook steile, korte klauwen bij.'

In de klauwclinics merkt hij dat veel veehouders en klauwbekappers alsnog lengte weghalen en te veel in het teengedeelte van de klauwen wegsnijden. 'Je moet wel een zooldikte van zeven tot acht millimeter overhouden.' Veel koeien hebben dat volgens Talsma niet. 'Bij nieuwe stallen en nieuwe of opgeruwde roosters krijg je dan problemen. Dat gebeurt vooral als de koe na het be-

kappen een dag tochtig is.' Praktisch houdt het in de bal van de buitenklauw iets verlagen. 'Die moet je indien mogelijk op gelijke hoogte brengen met de binnenklauw. Verder moet je in beide klauwen wat model brengen, meer niet', aldus Talsma. Nog een tip bij het klauwbekappen: 'Vaste momenten van preventief bekappen zijn bij de droogstand en in de derde maand van de lactatie. Probeer tussendoor een koe te behandelen nog voordat ze kreupel wordt. Met koe- en klauwsignalen herken je koeien één tot twee weken voor ze kreupel worden.'

Hanneke van Ormondt, Wakker Dier: 'Koe in de weide het best'

'Een roostervloer is funest voor koeienklauwen. Als Wakker Dier vinden we dan ook dat koeien naar buiten moeten. Het is niet alleen goed voor de klauwgezondheid, maar ook voor andere dingen rondom die koe om haar gezond te houden.' Hanneke van Ormondt, campagnemedewerker van Wakker Dier, is heel duidelijk over de koeienklauwen. 'We vinden het niet acceptabel dat koeien het hele

jaar door binnen lopen. Ze hebben recht op buitenlucht. De ontwikkeling van steeds meer koeien opstallen gaat samen met schaalvergroting en productieverhoging. Je ziet als burger niet meer wat er gebeurt. Daar begon het ook mis te gaan met pluimvee en varkens. Achter gesloten staldeuren kan er van alles gebeuren. Dat is een ontwikkeling die je als melkveehouder niet moet willen. Daarom is weidegang het paradijsje.'

op pagina 30) zijn veehouders het afgelopen jaar aan de slag gegaan met de klauwgezondheid op hun bedrijf. Peter van Rijsingen van ZLTO begeleidt een aantal veehouders en ervaart dat de ideale vloer voor de klauw er niet is. 'Rubber betekent meer klauwbekappen, een dichte vloer kent hygiëne als uitdaging

en een roostervloer moet heel gelijk liggen om bloedingen te voorkomen', vat hij de aandachtspunten samen uit de praktijkervaringen. Elk type vloer vraagt een eigen onderhoud van de klauwen. 'Koeien die op rubber lopen en drukplekken hebben, laten die minder zien, maar die kom je

later tegen met het bekappen en dan zijn ze nog erger geworden.' Bij de nieuw gebouwde emissiearme stallen ziet Van Rijsingen dichte vloeren die ruw genoeg zijn, vloeren die veel ventilatie hebben en dus een droge ruimte, maar hij ziet ook hardere klauwen, waarbij problemen naar binnen slaan en chronisch worden. 'Het enige wat een melkveehouder kan doen, is goed naar de koeien kijken en zijn strategie van bekappen hierop aanpassen.'

Eén integraal advies erfbetreder

In het project zoeken de veehouders met hun adviseurs naar het juiste management. 'Hierbij is het heel belangrijk dat de adviseurs één integraal en dus hetzelfde advies geven', aldus Van Rijsingen. 'Bij drie verschillende adviezen pakt de veehouder het makkelijkste advies.' In het project werken dierenarts, klauwbekapper en veevoedadviseur samen met de veehouder een advies uit. 'Op elk vakgebied neem je dan maatregelen, waarbij de veehouder er volledig achterstaat. Dan kom je uit de vicieuze cirkel van klauwproblemen.'

Een dichte vloer zorgt voor een gelijkwaardige belasting van de klauw, maar geeft ook een hogere infectiedruk

Dierenarts Erwin Hoogland: 'Letten op details in stal'

'Dat oneffenheden in de stal zo'n grote invloed kunnen hebben op de klauwgezondheid, was voor mij een echte eye-opener', vertelt dierenarts Erwin Hoogland van Van Stad tot Wad-dierenartsen uit het Groningse Loppersum. Hij draait met enkele bedrijven mee in het project Grip op klauwen. Bepaalde klauwaandoeningen, zoals witlijndefecten, kunnen verband houden met overbelasting of beschadigingen van de klauw. Uitstekende bouten, plaatjes op de vloer of roosterschuiven met scherpe punten kunnen deze beschadigingen veroorzaken. Ook de routing van

de koeien of bepaalde draaipunten in de stal vormen een risico. 'Problemen zijn te voorkomen door bijvoorbeeld rubber op die gedeelten op de vloer te leggen. Het is vooral belangrijk dat een vloer vlak is en genoeg grip geeft.' De dierenarts kijkt in het kader van overbelasting ook naar boxafmetingen en boxbedekking. 'Koeien moeten veel liggen. Te krappe boxen, ligbedden die te hard zijn of bijvoorbeeld overbezetting in de stal betekenen allemaal een risico dat de koe te weinig ligt.' Hij geeft aan dat er geen type vloer is dat klauwproblemen helemaal kan voorkomen. 'Zo-

wel bij roostervloeren als bij dichte vloeren als in een vrijloopstal kom je klauwproblemen tegen.'